

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ครอบครัว เป็นสถาบันหลัก ถือได้ว่าเป็นรากฐานของสังคมเนื่องจากผู้คนได้เรียนรู้พัฒนาความเป็นคนที่สมบูรณ์ได้จากครอบครัวเป็นสำคัญการซึมซับทั้งในสิ่งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม เช่น พื้นฐานทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมือง มโนธรรม ทัศนคติ และการศึกษาเป็นต้น ดังนั้น หากครอบครัวสามารถทำหน้าที่ผลิตสมาชิกที่มีคุณภาพและการทำหน้าที่ได้ตามปกติ "การให้" ที่สมคูล ย่อมส่งผลให้เกิดการอยู่ร่วมกันด้วยดีของคนในสังคม และสมาชิกของสังคมจะเป็นคนมีคุณภาพรวมถึงจะส่งผลต่อความมั่นคงของประเทศชาติด้วย

ชีวิตครอบครัวที่เริ่มต้นโดยทั่วไป จึงเกิดจากการที่บุคคลต่างเพศสองคนมาอยู่ร่วมกัน โดยบุคคลทั้งสองนั้นย่อมมีบุคลิกภาพและอารมณ์ที่แตกต่างกันไป ในระยะแรกๆ ของการอยู่ร่วมกันครอบครัวนั้นอาจจะอยู่ในระยะข่าวใหม่ปลามันซึ่งแม้แต่น้ำตมผักขมก็ชื่นชมว่าหวานแต่เมื่อนานๆ ไปความไม่เข้าใจหรือความขัดแย้งย่อมเกิดขึ้นเป็นธรรมดาต่างกันอยู่ตรงที่ว่าคู่สมรสแต่ละคู่หรือครอบครัวแต่ละครอบครัวนั้นจะแก้ปัญหากันอย่างไรร และเมื่อไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากันได้แม้ว่าจะได้พยายามปรับปรุงแก้ไขแล้วก็ตามจะต้องมีการหย่าร้างเกิดขึ้น

ซึ่งการหย่าร้างจึงนับว่าเป็นวิกฤติการณ์ของชีวิตสมรสที่คู่สมรสทุกคู่พยายามหลีกเลี่ยงแต่ใช้ว่าคู่สมรสทุกคู่จะสามารถหลีกเลี่ยงได้ คู่สมรสบางคู่อาจจะโชคดีที่มีชีวิตคู่ที่ราบรื่น มีความสุขสามารถอยู่ด้วยกันจนกระทั่งวาระสุดท้ายของชีวิต แต่คู่สมรสอีกหลายๆ คู่ต้องด้วยกันได้ไม่นานก็เกิดการหย่าร้างกันขึ้น ดังนั้นการหย่าร้างเป็นวิวิธสุดท้ายที่คู่สมรสนิยมปฏิบัติกันเพื่อแก้ปัญหาความไม่มีความสุขในครอบครัวเมื่อไม่อาจยอมรับการประนีประนอมหรือยอมรับสภาพการดำเนินชีวิตครอบครัวที่ลำบากวุ่นวายทั้งหลายได้

ในทศวรรษที่ผ่านมาสถาบันครอบครัวในนานาประเทศประสบกับการเปลี่ยนแปลงหลายประการ เช่น อัตราการหย่าร้างและการใช้ความรุนแรงที่สูงขึ้นรวมทั้งความสัมพันธ์ที่ห่างเหินระหว่างสมาชิกในครอบครัวเป็นต้น ยังเป็นเรื่องที่ได้แย้งกันว่าสิ่งเหล่านี้เป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงไปตามวิถีแห่งชีวิตหรือเป็นการ "เสื่อมถอย" ของครอบครัว อย่างไรก็ตามหลายประเทศกำลังหันมาให้ความสนใจและเริ่มวางนโยบายอย่างจริงจังในการแก้ปัญหาดังกล่าว องค์การสหประชาชาติได้เล็งเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องทำการฟื้นฟูและสร้างพลังให้แก่ครอบครัวจึงได้สนับสนุนให้นานาชาติร่วมกันเฉลิมฉลอง (Rodgers, 1990 : 43 - 63) อีกทั้งโครงการและกิจกรรมต่างๆ ได้จัดขึ้นเพื่อระลึกถึงความสำคัญของครอบครัว ดังปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พุทธศักราช 2540 - 2544) ว่าด้วยการ

เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันครอบครัวเป็นการพัฒนาคุณภาพของประชากรซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจากสถิติทะเบียนราษฎรและศาลจังหวัดพิษณุโลกแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวพบว่ามีผู้มาจดทะเบียนหย่าและศาลมีคำสั่งให้หย่าในปี 2543 จำนวน 1,290 ราย ปี 2544 จำนวน 1,291 ราย และ ปี 2545 จำนวน 1,417 ราย จากข้อมูลเอกสารดังกล่าว การหย่าร้างในจังหวัดพิษณุโลกมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งจะมีผลกระทบอย่างมากตามมาไม่ว่าจะเป็นผลกระทบต่อสังคม ต่อผู้หย่าร้าง ต่อบุตร ต่อญาติพี่น้อง และต่อเพื่อนฝูงของผู้สมรสนั้นๆ ปัจจุบันปัญหาการหย่าร้างในจังหวัดพิษณุโลกเป็นคดีที่ขึ้นสู่ศาลมากเป็นอันดับหนึ่งจากสถิติคดีประจำปี 2545 ของศาลจังหวัดพิษณุโลกแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว ผู้วิจัยในฐานะหัวหน้าฝ่ายคดีของศาลจังหวัดพิษณุโลกแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว จึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาปัจจัยที่เป็นสาเหตุและผลกระทบของการหย่าร้าง เพื่อเป็นข้อมูลและแนวคิดในการให้คำปรึกษาแก่คู่หย่าร้างที่มีคดีขึ้นสู่ศาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จุดมุ่งหมายการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการหย่าร้างในจังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาผลกระทบของการหย่าร้างในจังหวัดพิษณุโลก

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาปัจจัยที่เป็นสาเหตุและผลกระทบของการหย่าร้างของผู้หย่าร้างจังหวัดพิษณุโลกในช่วงปีพุทธศักราช 2545

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคครั้งนี้ ได้แก่ คู่หย่าร้างในจังหวัดพิษณุโลก ในช่วงปีพุทธศักราช 2545 จำนวน 1,417 ราย

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ คู่หย่าร้างในจังหวัดพิษณุโลก ในช่วงปีพุทธศักราช 2545 จำนวน 302 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

- 3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent) ได้แก่

3.1.1 เพศ จำแนกเป็น เพศหญิงและเพศชาย

3.1.2 ช่วงห่างของอายุ จำแนกเป็น 1 - 5 ปี 6 - 10 ปี มากกว่า 10 ปี

3.1.3 ระดับการศึกษา จำแนกเป็น ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มัธยมศึกษา
ศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษา

3.1.4 จำนวนบุตร จำแนกเป็น ไม่มีบุตร มีบุตร 1 คน มีบุตร 2 คน
มากกว่า 3 คนขึ้นไป

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่

3.2.1 ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการหย่าร้าง

3.2.2 ผลกระทบของการหย่าร้าง

3.2.3 ความคิดเห็นต่อการใช้ชีวิตคู่ที่พึงประสงค์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่เป็นสาเหตุและผลกระทบที่เกิดการหย่าร้าง
2. เป็นแนวทางให้บุคลากร องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะสามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายและแสวงหามาตรการ เพื่อการป้องกันแก้ไข
3. ข้อมูลที่ได้สามารถใช้เป็นข้อมูลทางวิชาการ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์
สำหรับการวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง สามารถใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศซึ่งเป็นประโยชน์ต่องาน
วิชาการ

สมมุติฐานการวิจัย

1. คู่หย่าร้างเพศชายและเพศหญิง มีความคิดเห็นในประเด็นปัจจัยที่เป็นสาเหตุ
และผลกระทบของการหย่าร้าง ความคิดเห็นต่อการใช้ชีวิตคู่ที่พึงประสงค์ แตกต่างกัน
2. คู่หย่าร้างที่มีช่วงห่างของอายุต่างกัน มีความคิดเห็นในประเด็นปัจจัยที่เป็น
สาเหตุและผลกระทบของการหย่าร้าง ความคิดเห็นต่อการใช้ชีวิตคู่ที่พึงประสงค์ แตกต่างกัน
3. คู่หย่าร้างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นในประเด็นปัจจัยที่เป็น
สาเหตุและผลกระทบของการหย่าร้าง ความคิดเห็นต่อการใช้ชีวิตคู่ที่พึงประสงค์ แตกต่างกัน
4. คู่หย่าร้างที่มีจำนวนบุตรที่มีในครอบครัวแตกต่างกัน มีความคิดเห็นใน
ประเด็นปัจจัยที่เป็นสาเหตุและผลกระทบของการหย่าร้าง ความคิดเห็นต่อการใช้ชีวิตคู่ที่
พึงประสงค์แตกต่างกัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การหย่าร้าง หมายถึง การสิ้นสุดชีวิตคู่ของคู่สมรสโดยยินยอมทั้งสองฝ่าย โดยถูกต้องตามกฎหมาย

ปัจจัยที่เป็นสาเหตุ หมายถึง สิ่งที่ส่งผลให้เกิดการหย่าร้างเช่น เพศ ช่วงห่างของอายุ ระดับการศึกษา จำนวนบุตร อาชีพ รายได้

ผลกระทบ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นต่อคู่หย่าร้างและบุตรภายหลังหย่าร้าง ในด้านเศรษฐกิจ สังคมและจิตใจ

ความคิดเห็นต่อการใช้ชีวิตคู่ที่พึงประสงค์ หมายถึง ทักษะที่มีต่อสิ่งที่ผู้หย่าร้างคิดว่าจะทำให้ชีวิตคู่มีความสุข

ช่วงห่างของอายุ หมายถึง ช่วงความแตกต่างของอายุระหว่างบุคคลของคู่หย่า ๑ จำแนกเป็น ต่างกัน 1 – 5 ปี 6 – 10 ปี มากกว่า 10 ปี

รายได้ หมายถึง รายได้จากประกอบอาชีพของผู้หย่าร้างและคู่หย่าร้างเป็นรายเดือน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
Pibulsongkram Rajabhat University